

Galen

Galen, właściwie **Claudius Galenus** był rzymskim lekarzem greckiego pochodzenia, anatomem, utalentowanym badaczem i pisarzem, jednym z najznakomitszych starożytnych lekarzy. Wywarł olbrzymi wpływ na rozwój nauk medycznych w średniowieczu i odrodzeniu.

Życie i działalność

Urodził się w Pergamonie, a ponieważ w mieście działała szkoła medyczna, której główną rolą była piecza nad gladiatorami, tam właśnie Galen stawiał pierwsze kroki w dziedzinie chirurgii i anatomii. Później podjął studia medyczne i filozoficzne w Pergamonie, a następnie w Smyrnie, Koryncie, Palestynie i Aleksandrii. Po powrocie do Pergamonu w roku 158 został głównym lekarzem gladiatorów. Leczył filozofa Eudemusa (swojego byłego nauczyciela). Później został lekarzem na dworze Marka Aureliusza i zajmował się leczeniem także Lucjusza Werusa i Kommodusa.

Osiągnięcia naukowe

Opisał 7 nerwów czaszkowych, zastawki serca oraz różnice między tętnicami i żyłami; między innymi wykazał, że tętnicami płynie krew, a nie powietrze, jak sądzono dotychczas. Kiedy nie miał do dyspozycji ciał ludzkich, opierał się na sekcji zwierząt, w tym makaków. Opisał dodatni wpływ ćwiczeń fizycznych na rozwój ciała. Usystematyzował wady postawy i jako pierwszy wprowadził terminy: *scoliosis*, *kyphosis*, *lordosis*.

Dokonał podziału substancji na maści, kremy, papki i płyny oraz wprowadził kosmetykę do świata medycyny.

Wprowadził wiele nowych leków w tym galenowe preparaty. Sprostował wiele błędnych pojęć z dziedziny anatomii i fizjologii - głównie z neurologii.

Jego sposoby opracowywania lekarstw obowiązywały w zachodniej Europie przez 1500 lat po jego śmierci.

Błędy w teoriach Galena

Mimo tak znaczących osiągnięć Galen nie ustrzegł się błędów. Opierał się jedynie na sekcjach zwierząt (najczęściej małp), w których popełnił wiele błędów. Między innymi powtarzano za nim, że krew rodzi się z pokarmów w wątrobie, żółć powstaje w śledzionie, natomiast powietrze przechodzi do serca bezpośrednio z płuc.

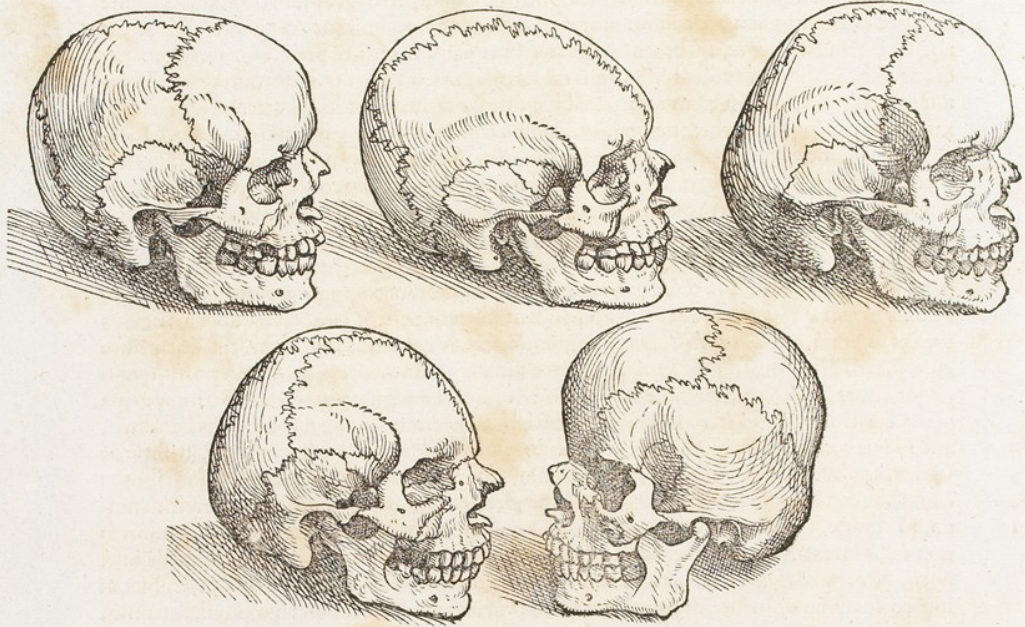
W poglądach filozoficznych łączył koncepcje Platona, stoików i Arystotelesa.

Jego pisma można podzielić na trzy grupy: pisma medyczne ze wszystkich dziedzin medycyny, pisma filozoficzne (komentarze do Platona, Arystotelesa, Chryzypa i innych), pisma filologiczne i inne (badania nad językiem dawnych pisarzy attyckich). Zachowało się ok. 150 prac Galena oraz wiele fragmentów.

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS:

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculo-
rum gratia for-
matum.
Li. 7 de Vsu
parvum.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeo-
rum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manife-
stò commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus
prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, nasus, & aures in
pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur ho-
stium incurfus latronumq; speculatores, qui muros, montes & altas tur-
res eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus,

quàm qui subsunt in nauì, conspecturi. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura
cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tutò reponi, quòd illi duriores
erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata,
simul durissima & testacea esset. Homini uerò propter corporis substantiam, & mollem te-
nuemq; qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi præ-
longis processibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis ocu-
los locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haud-
quaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securita-
tem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius
enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uerò præter palpebras, malæ etiam & ge-
næ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius
deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, aded ut excelsis & extu-
berantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterq; ueluti in sinuosa ualle latent. Cæte-
rùm horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est: quamuis etiam
illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hîc quoque alias componi par-
tes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus,
gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille sit sensus instrumentum;
molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa
ab

Qui Natura
oculos muniunt.

Cerebrum oculorum
gratia in capite locari.
et dein cerebri
nomine reli-
quos sensus.

ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnoperè conducit. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè diuisa frangerentur, offendereturq̃, cerebrū iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se habentibus, quod à principio de capitis structuræ ratione inquirebatur, iam inuenimus. Colligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causâ, odoratus autem & auditus gustusq̃ organa propter cerebrum, Quamquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportunè fortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui naturâ in sublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quod omnis odor ad superiora ducitur, meritò sursum sunt: & quod magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet, non sine causâ uiciniam oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uescimur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter fulus est, ut omnes ictus, omnesq̃ nimios & frigoris & caloris appulfus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præteream musculos, & capitis super colli uertebras connexum, & rotundam figuram iniurijs pertinaciter repellendis omnium aptissimam)^a cerebri, cuius debet esse receptaculum & propugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora depressæ. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subiiciatur, & dorsalis medulla illac è capite procidat, priori uerò cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organorum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissimum extruitur, priorem posterioremq̃ partem obtinens prominentiorem, ac magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmodum ea in qua anterior eminentia à syncephite frontis ue elatori sede producta perit, posterior autem quæ occipitis est reseruatur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, occipiti nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde^c tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amulsim rotundum ac instar exactæ sphaeræ obseruatur. Ista figura Theristes ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso *θεστυ* appellari, nonnulli asserunt: quamquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & *ἰφυκεφάλου*, nuncupare libuerit.ⁱ Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quàm in anteriori posterioriq̃ sede prominat. Ac hæc naturali capitis figuræ omnè ex parte dissimilis est, haud secus quàm si ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò posteriorem ceruicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obambulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ puellus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus grandius est, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam in egregiè prudentibus interdum conspiciamus. licet tales caluarie nobis in cimiterijs nimis quàm raro se offerant: uti profectò subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant, accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed longè etiam magis differentibus, pluribusq̃ deformes esse, non semel mihi retulerit Naturæ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS PFLVG SALISBURGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariâq̃ cum aliarum artium, tum uerò potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louaniensis Gymnasij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repente Louanium grandi obsidione secundò liberauit.

Naturalis capitis figura.

Priores 7 libri figura.

fig. 1. et pler. cap. 6 cap. fig.

2 figura. 3 figura. 4 figura.

5 figura.

Prima non naturalis capitis figura. Secunda. Tertia.

Quarta.

Lib. 9. de V. s. partium. Variæ capitis figuræ.